

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ДОЦ. НЕВЯНА ФЕСЧИЕВА, ДМ

ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД Р-109-344 ОТ 09.10.2019Г.

ОТНОСНО:

**ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР “
В ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ,
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.4. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ: УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ**

НА ТЕМА:

**„ВЛИЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ НАРОДНИ ТАНЦИ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО НА
СТУДЕНТИТЕ ОТ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА“**

АВТОР: ЖУЛИЕТА ГЕОРГИЕВА ВИДЕНОВА

1. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ НА ДОКТОРАНТА

Жулиета Георгиева Виденова е родена на 22.05.1970 г. в гр. Варна. През 1994 г. е завършила Национална спортна академия – ОКС „Магистър“, със специалности „Треньор по лека атлетика“ и „Учител по физическо възпитание“. През 2018г. завършва магистърска степен по Обществено здравеопазване в Медицински университет-Варна. Зачислена като докторант на самостоятелна подготовка по научната специалност “Управление на общественото здраве“ към Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, ФОЗ на МУ със заповед на Ректора на МУ – Варна с № Р109-469/ 20.07.2018г. След изпълнение на всички изисквания и представяне на завършен дисертационен труд, е отчислена с право на защита, подала е необходимите документи и е допусната до настоящата публична защита

Професионалния си път дейност г-жа Виденова започва като преподавател по физическо възпитание в СОУ „Д-р Петър Берон“ – гр. Костинброд през учебната 1994-1995; от 1995 г. до 2003 г. е методист в научно-приложна лаборатория и преподавател по „Теория и методика на спортната тренировка“ в Спортно училище „Георги Бенковски“ – Варна. От 2003г е преподавател по физическо възпитание и спорт към Медицински университет – Варна. От 2007 г. и продължава да е ръководител на учебен сектор “Спорт” при Департамента по чуждоезиково

обучение, комуникация и спорт, към МУ – Варна. От 2012 г. е преподавател и по народни танци в МУ – Варна.

Г-жа Жулиета Виденова има богата спортна биография: през периода 1986 - 1990 г. е състезател от националния отбор на България по лека атлетика и многократен републикански шампион в спринтовите дисциплини за девойки; национален рекордьор на 200 м. гладко бягане в зала, през 1987 г. заема шесто място на Европейско първенство за девойки в Бирмингам – Великобритания, през 1988 г. е участник на Световно първенство за девойки в Съдбъри – Канада.

Г-жа Виденова има научни интереси, които са доказани със значителна публикационна активност в български и чужди научни списания - общо 18.

2 ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

2.1.Актуалност на дисертационния труд

В сърцевината на идеята на дисертационния труд стои проблема за повишаване на позитивното здраве и за ефективна първична профилактика на хроничните заболявания чрез физическа активност. За фокус са избрани млади хора - студенти по медицина и други медицински специалности, от които се очаква като професионалисти да бъдат активни агенти на промоция на здравето сред населението. Това е важно, но не би било новост, ако не бе акцентът върху средството за постигане на физическата активност - българските народни танци (БгНТ) - един изключителен национален културен феномен. В случая вниманието е към възможностите им да стимулират развитието на индивидуален потенциал от физически качества и да подобряват емоционалната нагласа на личността. Изследване мястото на БгНТ в подобряване на здравето на студентите поставя проблема и за участие на БгНТ в усъвършенстване на академичното обучение като „универс“.

Погледът към ключовите думи на дисертационния труд-*промоция на здраве, физическа активност, български народни танци, качество на живот, академично образование* и разшифроването им в изследователски план достатъчно убедително говорят за оригиналност, актуалност и значимост на труда, както и за неговата принадлежност към проблемния кръг на общественото здраве.

2.2. Количествена характеристика

Дисертационният труд съдържа 139 страници и е структуриран в 7 основни раздела: Въведение, Глава Първа – Обзор на научната литература, Глава Втора – Цел и задачи, Глава Трета - Материал и методи, Глава Трета– Резултати и дискусия, Глава Четвърта– Изводи, препоръки и приноси Библиографски списък, Приложения. Онегледен с 6 фигури, 10 таблици и включва 9 приложения, като последното 9-то приложение включва 4 отделни творчески биографии.

В библиографския списък са включени 117 литературни източника, от които 43 на кирилица и 74 на латиница

2.3. Оценка на литературния обзор.

Обемът му от 37 страници, т.е. около 1/3 от дисертационния труд, е подходящ за темата, поради нейната новост. Изграден е от шест параграфа, четири от които са посветени на историята и значението на българските народни танци, тяхната класификация и дефиниция, фолклорните области в България. В тях БгНТ се разглеждат като ритуал, изкуство, елемент от националната култура. Логически следват нагласи, интерес и мотивация за занимания с народни танци, БгНТ в контекста на концепцията на промоцията на здраве и завършва с тяхното характеризирание като двигателна култура, физическа активност и учебна дисциплина. В съдържателно отношение обзорът има силна *информативна* част (първите 4 параграфа), тъй като за първи път БгНТ се представят пред медицинска общност като елемент на научно проучване. Вторичният анализ, който докторантката прави на проучвания върху БгНТ с оглед аргументация на собственото проучване дава втората характеристика на обзора-неговата *аналитичност*. Негово достойнство е свързането на БгНТ с промоцията на здраве в общността на студентите със специално внимание върху ползите за здравето на практикуващите ги. Този новаторски поглед към БгНТ ясно показва „нишата“, в която да се разположи собственото изследване. Поставя въпроса за БгНТ като алтернатива на заниманията със спорт в системата на висшето медицинско образование.

Задълбоченият литературатурен обзор има насоченост към определени идеи на докторантката и е добра основа за формулиране на целите на дисертационния проект.

2.4. Оценка на методологията

Цел на проучването е да се изследва влиянието на българските народни танци върху здравето на студентите от МУ-Варна и мястото на БгНТ в академичното обучение. За изпълнение на целта са формулирани шест задачи, сред които определяне на нагласите и мотивацията на студентите да се занимават със спорт и БгНТ; изготвяне на антропометричен профил на студентите от МУ-Варна и сравнение на показателите на групите изучаващи спорт и БгНТ; да се оцени и сравни самооценката на студентите, свързана със здравето и качеството им на живот; изучаване нивата на стрес на участниците в проучването; да се проведе Делфи проучване относно ролята на БгНТ като вид двигателна активност и мястото им в учебната програма по физическо възпитание и спорт; като изход от проучването се предвижда изготвяне на учебно помагало за изучаване на БгНТ достъпно и в онлайн Blackboard платформата на университета.

Методологията на проучването е разработена и описана много добре. Приложеният микс метод в две фази-количествена и качествена е много подходящ за целите на проучването. Формираната извадка от 184 студенти – две групи по 92 души-изучаващи спорт и и танцуващи БгНТ е подложена на изследване с количествени методи и направен сравнителен анализ преди и след своеобразната „интервенция“. Използвани са анкетен метод, оценка на нивото на физическата дееспособност чрез антропометрични измервания (ръст, тегло, ИТМ, динамична гъвкавост, бързина на горен, на долен крайник, максимална сила на горен крайник). Качествените методи са представени от Делфи проучване, проведено с 3 панела - експертен, институционален и преподавателски с цел достигане на консенсус по въпросите за мястото на българските народни танци в задължителната учебна програма във висшите училища като вид двигателна активност, подобряваща здравето и качеството на живот на студентите.

Приложени са подходящи статистически методи–алтернативен, корелационен, непараметричен, параметричен, вариационен анализи, които са гаранция за надеждността на получените резултати .

Разработеният дизайн на проучването с приложение на разнообразни, адекватни на целта и таргетните групи изследователски методи, показват добра методическа подготовка и разбира се, умело научно ръководство.

2.5. Резултати, обсъждане, изводи

Представянето и обсъждането на резултатите е направено в логическа последователност на фазите-количествена и качествена. Изводите произтичат от резултатите. Студентите, занимаващи се с БгНТ нямат предистория на активни спортисти (само 15,7%) и за 56,4% БгНТ са единствената спортна активност през седмицата на проучването. БгНТ се възприемат от участниците като хоби, танц, начин за отмора. Отчита се благоприятен ефект както върху двигателната активност на студентите, така и по отношение на емоционална издръжливост и начин на живот. Установено е намаление на вредните навици: на нездравословно хранене -76%, на тютюнопушенето-71%, на употребата на алкохол-74%. Самооценката на здравето или на качеството на живот е направена на три нива: физическо, психично/емоционално и социално измерение. Субективната оценка на здравето на танцуващите български народни танци в началото и в края на семестъра показва покачване в нивата на психично здраве ($p < 0.006$). Установява се подобряване на субективната оценка на физическо ниво и на социално ниво, без обаче да е статистически значима.

Субективната оценка на здравето на нетанцуващите в началото и в края на семестъра показва покачване в нивата на физическо здраве ($p < 0.021$) и психично здраве ($p < 0.006$). Няма статистически значими разлики между здравословното състояние на двете групи-танцуващи и спортуващи.

Еднократното изследване на емоционалното състояние и нивата на стрес на студентите, участници в проучването в средата на учебния семестър показват, че над 50% от тях са с високи нива на стрес, като разликите между двете групи са минимални, но в полза на танцуващите български народни танци.

Направеният антропометричен профил показва висок дял (59,74%) на участници с ИТМ $> 25,0$, т.е. със затлъстяване и нуждата от двигателна активност. Сравнителният антропометричен анализ показва идентични резултати между двете групи, което е косвено доказателство за пълноценността на танците като двигателна активност.

Резултатите от качествено Делфи проучване утвърждават схващането, че „българските народни танци са специфична двигателна дейност, спорт, социален феномен, средство за разкриване автентичността на народа, начин за развлечение и емоционално зареждане”. Постигнат е консенсус в три направления:

- практикуването на БгНТ подобрява здравето и качеството на живот;

- БгНТ са равностойна алтернатива на спортните занимания в учебната програма на студентите от висшите учебни заведения;
- преподаването на БгНТ в МУ-Варна е успешен академичен модел

Важна част от консенсуса е признаването на БгНТ като здравна детерминанта от холистичен характер, което е в съгласие със съвременното разбиране за промоцията на здраве.

Препоръките на авторката към различните институции са направени с оглед създаване на покрепяща среда за индивидуална промяна към здравословно поведение у студентите. Конкретни са препоръките за институционална подкрепа за устойчив трансфер на успешен академичен модел.

Изразявам съгласие с **приносите**, формулирани от докторантката. Наличните оригинални приноси са с определен теоретико-познавателен характер. Много добре са представени приносите с практико-приложен характер. Висока оценка заслужава разработеното аудиовизуално учебно помагало за изучаване на българските народни танци, достъпно и в онлайн Blackboard платформата на университета. В него са вплетени важни ключови послания, производни на проекта.

Разпространението на резултатите от дисертационния труд на Жулиета Виденова напълно отговаря на Правилника на МУ- Варна за развитие на академичния състав. Представени са 3 публикации, свързани с темата на дисертационния труд и 2 участия в научни форуми.

Авторефератът отразява достатъчно добре същността на дисертационния труд. Подходящо е оформен и онагледен

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд на тема *„Влияние на българските народни танци върху здравето на студентите от Медицински Университет – Варна“* с автор **Жулиета Георгиева Виденова**, напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника на МУ-Варна за присъждане на за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор“**.

Оригинална и актуална тема, разнообразна гама от методологични подходи и методи, добро изпълнение на идейния замисъл, достатъчни по обем и качество изследвания, значими приноси-това е кратката качествена характеристика на дисертационния труд. Насочеността му към здравето на студентите чрез подобрения и усъвършенстване на академични програми е негово допълнително достойнство.

Всичко това това е основание за моята положителна оценка на труда и на апела ми към членовете на научното жури да гласуват също положително за присъждането на образователната и научната степен “доктор “ на **Жулиета Георгиева Виденова** в област на висшето образование 7. здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. обществено здраве, научна специалност „Управление на общественото здраве“.

Варна, 20.11.2019 г.

Рецензент:

(доц. Невяна Фесчиева, дм)